

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1941-42

DRAMA

7 SANDRO CAMASIO — NINO OXILIA:
BOG Z VAMI, MLADA LETA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1941-XIX./42-XX. DRAMA Štev. 7

SANDRO CAMASIO — NINO OXILIA

BOG Z VAMI, MLADA LETA

PREMIERA 21. NOVEMBRA 1941-XX.

Nedolgo, leto ali dve pred prvo svetovno vojno sta dva v literaturi popolnoma neznana absolventa univerze v Turinu, Camasio in Oxilia, spisala svojo igro iz študentskega življenja — »Zbogom, mlada leta« (»Addio giovinezza«). In lirična, preprosta igrice teh dveh literarnih in dramskih novincev je dosegla nenavaden uspeh na mnogoštevilnih italijanskih poklicnih in ljubiteljskih odrih, ki so jo uprizarjali in ponavljali brez konca. Kakor imajo Nemci svoj »Heidelberg«, kakor imajo Rusi svojo študentovsko dramo v »Dnevih življenja« Leonida Andrejeva in v njegovem »Gaudeamus« in kakor smo pred dvema letoma na našem odru uprizorili škotsko študentovsko igro »Dež in vihar« Angleža Hodge-a, tako predstavlja igra Camasia in Oxilie študentovsko igro v italijanski literaturi.

Vnanja značilnost vseh teh iger je njihova zvezanost s pesmijo: naravno: mladost in pesem se radi družita in pesem je stvar mladosti. Tri od njih so zvezane z znanimi ljudskimi popevčicami in samo angleška se naslanja na Shakespearovo pesem norca v komediji »Kar hočete« z njenima refrenom: »Hej, ho, skozi dež in vihar« in »Saj dež dežuje sleherni dan«. Najbližji sta si v tem pogledu italijanska in ruska. Druga se opira že v naslovu in v osnov-

nem tonu na razpoloženje znane ruske »romance«: »Nagli kot vali so dnevi življenja, z dnem vsakim nam krajša do groba je pot.« Italijanska pa na ravno tako ljudsko sentimentalno in melanholično popevko:

Kako beži lepota!

Kako mladosti zamre smehljaj!

In dni, ki poteko brez ljubezni,

ne bo nazaj, ne bo nazaj.

Z naslonitvijo na te pesmi je podano tudi že duhovno ozračje življenja, ki ga te igre podajajo vsaka v svojem svetu, v svojem narodnem značaju in seveda tudi vsaka s svojo umetniško intenziteto. Družita jih pesem in študentovsko življenje, to skoraj povsod enako vrvenje mladine, plima in oseka prihajajočih in odhajajočih in duševna problematika mladosti, se pravi ljubezni, ljubezni in pa zgodnjega občutka o postavljanju se mladosti pri tistih, ki se poslavljajo od brezskrbnega akademskega življenja.

Ti dve čustvi — ljubezen in slovo od mladosti — sta središče italijanske študentovske drame. Izmed vseh navedenih je morda najpreprostejša, a morda tudi najbolj sveža, naravna in jasna. Če je angleška otožna kakor zemlja, kjer dež dežuje sleherni dan, in melanholično poetična; če je ruska malone strašna in pretresljiva, je italijanska zabavna in ginljiva, tako v svoji ljubavni snovi, kakor v poslavljanju tistih, ki jih oseka vseučiliškega morja odplavlja v življenje. Ta čustva pa seveda tudi tu spremljata pesem in mladost, se pravi brezskrbnost, smeh, vročernost, ki naposled izvene v melanholijo in v težko bojazen pred »življenjem« in njegovo trezno in malo smiselno vsakdanjostjo.

Avtorja Camasio in Oxilia sta se je osebno bala brez potrebe. Eden od njiju je kmalu po nastanku njunega dela umrl za tuberkulozo, drugi je padel na fronti. Čul sem, da so tantijeme od uprizoritev njune igre prisojene dekletu, ki v tem izrezku iz študentovskega življenja tako ginljivo in vdano daje svojo ljubezen z vso zavestjo o tem, da nekoč pride ura pokore...

J. Vidmar

Camasio - Oxilia: Bog z vami, mlada leta

Il fugge la bellezza
e giovinezza, non torna più.
Il tempo che passò senza l'amore
non torna piu, non torna piu.

Ta komedija, ki gotovo ne predstavlja literarne vrednote prve vrste, je prav gotovo ono delo, ki je šlo po svetovni vojni največkrat preko italijanskih odrov in to poklicnih in amaterskih. Človek se temu dejstvu v prvem hipu začudi, recimo, ko je delo prebral, ko ga pa prenaša režiser v tri dimenzije, postaja polagoma ta priljubljenost in popularnost razumljiva. — Delce ima namreč dvoje vrlin: napisano je neposredno in pa z izredno toploto, kakršne je sposobna le mlada človeška duša, ki je polna pričakovanj...

*

»Addio giovinezza« je študentovski komad, ki ga lahko vzporejamo z nemškim komadom »Alt Heidelberg« ali Andrejevskima igrama »Mladoletje« in »Gaudeamus«. Snov, vzeta iz dijaškega akademskega življenja, vselej vleče in je zelo hvaležna. Ta primer je pa še prav posebno prikupen, ker je povsem sodoben in seže do srca slehernemu, ki je kdajkoli zapuščal dom in se podajal v univerzitetno mesto. Vsakdo, ki je pri nas čutil krilatico: »Kdor gre na Dunaj, naj pusti trebuh zunaj«, čeprav se je ta Dunaj imenoval tudi Graz ali Praga ali Brno ali Paris, bo vedel povedati majhen romanček o dekletu, ki je bilo ljubko in dobro...

In o takem romanu gre beseda v tej naši igri. Mladi ljudje, ki gledajo z jasnimi očmi v življenje in bodočnost, zavedajoč se odgovornosti, ki bo stopila ob koncu študija pred nje, nastopajo v njej... Je tu medicinec Mario, veder deček in pa modistka Dorina, pri kateri stanuje. Pa so to mladi ljudje in lepi in nepokvarjeni — ni vrag, da se ne zaljubijo... Pa so mladi in pred vrati stoji že resnost življenja v obliki doktorata, diplom in pustih dolžnosti nekje v gluhi provinci... Zato kratko: Dorina je lepa, je dobra, ampak Emilija je šarmantna in demonična, Ida je koketna in ima

boke visoko postavljene in vroče oči... Zato Mario, ne bodi pustež, trgaj, jemlji vse, kar ti življenje proži... in ne misli... Pač misli: *il tempo che passò senza l'amore non torna più...*!

*

Potem imamo v komadu nekoga, na katerega sta avtorja malo pozabila in bi vendar zaslužil vso pozornost. To je medicinec Leone. Zapustila ga je ob rojstvu natura in mu ni dala lepote lica in postave — vsa njegova zunanost je nekak zapuščenelec, jelen z enim rogom, nekak moderen Cirano de Bergerac... A vendar je v njem ista mlada kri, ista želja, da bi tudi v njegov dan zašumela ženska krila... Pa vsega tega ni. Zato pristopi k metodi in si izmišlja dogodivščine, bajne ženske čudovite lepote, kupuje dragocene kravate, se lišpa in kinča, da je vselej zal fant. Vse dogodivščine, ki jih preživljajo njegovi prijatelji, osvoji, pregnete jih v duši in prikazuje kasneje kot lastne avanture s skrivnostno damo, silno ljubeznivo, ki živi — le v njegovi domišljiji. Blesteč tip, ki ga mora vzljubiti sleherni, ki posluša komad...

*

Sicer pa je res! Ta komad bi lahko napisal vsakdo, ki je bil akademik v velikem univerzitetnem mestu. Vseeno je, ali se imenuje Bologna ali Turin, Pavia ali Padova..., povsod je isto. Povsod so ljudje mladi, povsod se ljubijo in povsod teko pota usode neizprosno. — Koliko bede, lakote in odpovedi je prestajal recimo naš študent kjerkoli, ko še ni bilo domače univerze. — Pa se je bližal dan, ko je moral zapreti knjige, zapreti kovčge in se zamisliti. V žepu je imel sicer doktorsko diplomu, na njegovih vizitkah je blestel sijajni pridevek Dr, ki je razveseljeval očete in matere kot oni prizor, ko je recimo sinko pel svojo novo mašo.

Pa vendar! V vsem tem zaključenem dejanju življenja ni bilo veselja. Sleherni si je ob takem dnevu dejal: »Bog z vami, mlada leta...!« Sedel je na vlak neskončno sam in ko so kilometri širili razdaljo in so luči vlemesta pojemale in izginjale, je vsakdo od nas z grenkosladko mislijo dejal: Tako lepo ne bo nikoli več... In prišle so v mislih na obisk vse Dorine, Vide, Melite in druge, ki so stopile morda en sam hip v naše življenje. — Ampak človek

božji — zdaj imaš diplomo, zdaj si postavljen v pravo življenje — zmagal si in si premagan — kajti zmagal si za ceno mladosti. Z eno besedo: addio giovinezza! —

*

Še nekaj bi omenil mimogrede, kar dela ta komad prav posebno prikupen, če človek ve. Avtorja, ki sta napisala komad, sta bila oba akademika in oba je zajela štirinajstega leta svetovna vojna. Eden je padel v Dolomitih, drugi je umrl za tuberkulozo, kot posledico vojne... Oba mlada, oba lepa, kot poje pesem... Zato je v tem komdau gledati tudi spomenik mladosti, ki daje življenje za svojo domovino. —

Ost

Spomini Stanislavskega

(Iz knjige »Igralčevo delo na samem sebi«)

3. DEJANJE

»Če bi«, »Predpostavljane okoliščine«

Danes smo se zbrali v prostoru šolskega gledališča, majhnega sicer, toda popolnoma opremljenega.

Arkadij Nikolajevič je vstopil, preletel pozorno vse navzoče in dejal:

»Maloletkova, stopite na oder.«

Ne morem opisati strahu, ki je pograbil ubogo dekle. Prestopala se je na mestu, da so ji noge drsele narazen po spolzkem parketu kakor mlademu psu. Naposled so Maloletkovo ujeli in jo privedli k Torcovu, ki se je smejal kakor otrok. Zakrila si je z obema rokama obraz in jecljaje hitela:

»Ljube duše, prijatelji, saj ne morem! Križ božji, bojim se, bojim se!«

»Pomirite se in začnite igrati. Evo vam vsebine igre,« — je govoril Torcov, ne da bi se še brigal za njeno zadrego. — »Zastor se razgrne in vi sedite na odru. Sami ste. Sedite, sedite in še se-

dite... Naposled se zastor zagrne. To je vse. Česa lažjega si ni mogoče misliti. Ali ne?»

Maloletkova ni odgovorila. Tedaj jo je Torcov prijel pod roko in jo molče povedel na oder. Učenci so se krohotali.

Arkadij Nikolajevič se je naglo okrenil.

»Prijatelji,« — je rekel, — »opozoriti vas moram, da ste v razredu. Maloletkova pa preživlja zdaj zelo važen trenutek svojega igralskega življenja. Vedeti je treba, kdaj in čemu se človek sme smejati.«

Maloletkova in Torcov sta stopila na oder. Zdaj smo vsi sedeli molče, v pričakovanju. Nastala je svečana tišina kakor pred začetkom predstave.

Naposled se je zastor počasi razmaknil. Prav spredaj je v sredini odra sedela Maloletkova. Bala se je pogledati gledalce in si še vedno zakrivala obraz z rokami. Vladajoča tišina je vzbujala pričakovanje nečesa posebnega od nje, ki je bila na odru. Premor je imel svoje zahteve.

Najbrž je Maloletkova to začutila in je razumela, da mora nekaj storiti. Odmaknila je previdno roko od obraza, nato drugo, pri čemer je povesila glavo tako globoko, da smo videli samo še njeno teme s prečo. Nastal je nov, mučen premor.

Naposled, ko je še vedno čutila pričakovanje, je pogledala v poslušalstvo, a je pri priči umaknila oči, kakor da bi jo bila ošinila bleščeča luč. Jela se je popravljati, presedati, navzemati nelepe poze, se naslanjati nazaj, se sklanjati na vse strani, si pretirano natezati kratko krilo in si pozorno ogledovati nekaj na tleh.

Naposled se je je Arkadij Nikolajevič usmilil, dal je znak in zastor se je zagnil.

Planil sem k Torcovu in ga prosil, naj isto vajo poizkusi z menoj.

Posadili so me na sredo odra.

Ne bom lagal. Ni me bilo strah. Saj to ni predstava. Vendar pa sem imel slab občutek zaradi razdvojenosti, zaradi neskladnosti nagibov: gledališki razlogi so me postavili na pokaz, človeški občutki, ki sem jih iskal na odru, pa so zahtevali samote. Nekdo v meni je hotel, naj gledalce zabavam, nekdo drugi pa mi je uka-

zoval, naj se ne brigam zanje. Roke, noge, glava in telo so me sicer ubogali, hkratu pa so proti moji volji sami iz sebe dodajali majhen plusek, nekaj brez potrebe pomenljivega. Položiš roko ali nogo preprosto, ona pa ti nenadoma napravi nekakšen vzgib. Rezultat je bil poza — kakor na fotografiji.

Čudno! Samo enkrat v življenju sem bil nastopil na odru, ves ostali čas pa sem živel naravno, človeško življenje, toda bilo mi je neprimerno lažje sedeti na odru po igralsko ali nenaravno kakor pa po človeško. Teatralna laž na odru mi je bližja od prirodne resnice. Praviš, da je bil moj obraz na odru bedast, kakor da imam slabo vest in se opravičujem. Nič nisem vedel, kaj naj storim in kam naj pogledam. Torcov pa ni hotel odjenjati in me je mučil.

Za menoj so to vajo predelali ostali učenci.

»Zdaj pa dalje,« — je razglasil Arkadij Nikolajevič. »Kasneje se še vrnemo k tem vajam in se bomo učili sedeti na odru.«

»Da bi se učili preprostega sedenja!« — so se čudili učenci. »Saj smo zdajle!«

»Ne,« — je prepričano izjavil Arkadij Nikolajevič, — »vi niste preprosto sedeli.«

»Kako pa naj bi bili?«

Namestu odgovora je Arkadij Nikolajevič naglo vstal in delovito odšel na oder. Tam se je težko sesedel na stol, kakor da je prišel domov.

Delal ni popolnoma nič in tudi ni skušal delati, vendar pa je njegovo preprosto sedenje privlačevalo našo pozornost. Radi bi ga bili gledali in pojмили, kaj se godi v njem: nasmehnil se je in mi smo se z njim, zamislil se je, mi pa smo hoteli razumeti, o čem premišljuje, zagledal se je nekam in mi smo čutili potrebo zvedeti, kaj je pritegnilo njegovo pozornost.

V življenju se ne zanimaš za preprosto sedečega Torcova. Če pa sedi na odru, ga iz neznanega vzroka gledaš z izjemnim zanimanjem in imaš pri svojem gledanju celo nekakšno zadoščenje. Ko so sedeli na odru učenci, tega ni bilo: ni ti bilo do tega, da bi jih gledal in ni te zanimalo, kaj se godi v njih. Spravljali so nas v smeh s svojo nebogljenostjo in željo, da bi nam ugajali, Torcov pa

se ni menil za nas, temveč mi sami smo stremeli k njemu. V čem je skrivnost? Arkadij Nikolajevič nam jo je razodel:

»Vse, kar se godi na odru, se mora goditi zaradi nečesa, česar koli. Tudi sedeti je treba zaradi nečesa, ne kar tako, da bi se človek kazal gledalcem. Toda to ni lahko in tega se je treba učiti.

»Zaradi česa pa ste vi zdajle sedeli?« — ga je zasliševal Vjuncov.

»Da bi se odpočil od vas in od ravnokar izvedene vaje v gledališču.«

Zdaj pa stopite k meni in zaigrajte novo igro,« — je rekel Maloletkovi. — »Igral bom z vami.«

Spet so jo posadili na stol sredi odra, spet se je jela nemirno presedati. Torcov je stal poleg nje in je osredotočeno iskal nekakšne zapiske po svojem notesu. Pri tem se je Maloletkova polagoma pomirila in naposled nepremično otrpnila z očmi, pozorno uprtimi v Torcova. Bala se ga je zmotiti in je potrpežljivo čakala učiteljevih navodil. Njena poza je postala naravna. Oder je podčrtaval njene lepe igralske pogoje in postala mi je všeč.

Tako je minilo precej časa. Nato se je zastor zaprl.

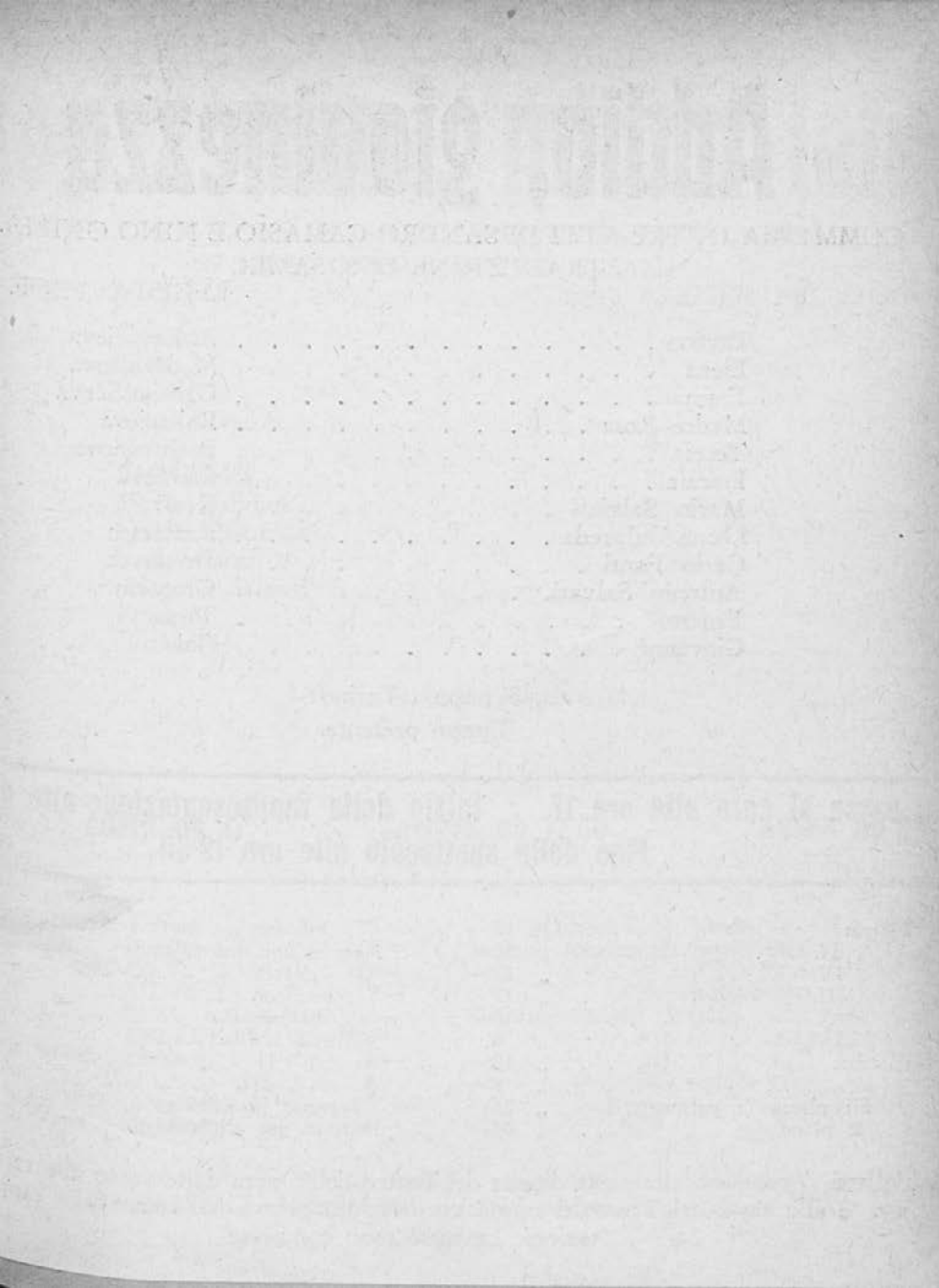
»Kako ste se počutili?« jo je vprašal Torcov, ko sta se vrnila v auditorij.

»Jaz?« — se je začudila. — »Ali sva igrala?«

»Seveda.«

»Jaz sem pa mislila, da sem samo sedela in čakala, kdaj najdete tisto v svojem notesu, da mi poveste, kaj naj storim. Saj sploh nisem igrala.«

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župancič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Josip Vidmar. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Addio, giovinezza

COMMEDIA IN TRE ATTI DI SANDRO CAMASIO E NINO OXILIA.

TRADUZIONE DI S. SAMEC

REGISTA PROF. O.

Dorina	A. Levarjeva
Elena	M. Danilova
Emma	Gabrijelčičeva
Madre Rosa	Rakarjeva
Teresa	P. Juvanova
Fioraia	Slavčeva
Mario Salviati	Kralj
Leone Dalpreda	Raztresen
Carlo Fanti	Drenovec
Antonio Salvati	Gregorin
Ernesto	Tiran
Giovanni	Gale

Si passa a Torino.

Tempo presente.

La cassa si apre alle ore 17 Inizio della rappresentazione alle ore 18
Fine dello spettacolo alle ore 19:30

Platea:	I. fila	Lit. 15'—
	II.-III. "	14'—
	IV.-VI. "	12'—
	VII.-IX. "	12'—
	X.-XI. "	10'—
	XII.-XIII. "	8'—
Balcone:	I. "	10'—
	II. "	8'—
Palchi: platea (4 persone)		56'—
I. piano		56'—

	balcone		Lit.
Posti aggiunti nei palchi:			
	platea		"
	I. piano		"
	balcone		"
Galleria I. fila			"
	II. "		"
	III. "		"
Ingresso in galleria			"
Ingresso per gli studenti			"

I biglietti si vendono alla cassa diurna del Teatro dell'Opera dalle 10.30 alle 12.30
17, e alla cassa del Teatro drammatico mezz'ora prima dell'inizio delle rappre-
tazioni. Le tasse sono comprese.

Bog z vami, mlada leta

KOMEDIJA V TREH DEJANJIH. SPISALA SANDRO CAMASIO
IN NINO OXILIA. PREVEL S. SAMEC.

REŽISER: PROF. O. ŠEST

Dorina	Levarjeva
Elena	M. Danilova
Emma	Gabrijelčičeva
Mati Rosa	Rakarjeva
Teresa	P. Juvanova
Cvetličarka	Slavčeva
Mario Salviati	Kralj
Leone Dalpreda	Raztresen
Carlo Fanti	Drenovec
Antonio Salvati	Gregorin
Ernesto	Tiran
Giovanni	Gale

Dejanje se godi v Turinu.
Čas sedanji.

Blagajna se odpre ob 17

Začetek ob 17:30

Konec ob 19:30

Parter:	Sedeži I. vrste	Lit	15—	balkonske (4 osebe)	Lit	40—
	" II.-III. vrste	"	14—	Dodatni ložni sedeži: v parterju	"	10—
	" IV.-VI. "	"	12—	v I. redu	"	10—
	" VII.-IX. "	"	12—	balkonski	"	6—
	" X.-XI. "	"	10—	Galerija: Sedeži I. vrste	"	6—
	" XII.-XIII. "	"	8—	" II. "	"	5—
Balkon: Sedeži I. vrste	"	"	10—	" III. "	"	4—
	" II. "	"	8—	Galerijsko stojišče	"	1—
Lože v parterju (4 osebe)	"	"	56—	Dijaško "	"	2—
" v I. redu (4 osebe)	"	"	56—			

stopnice so v predprodaji pri dnevni blagajni v opernem gledališču od 10.30 do 12.30
in od 17. in pri blagajni v drami pol ure pred pričetkom predstave. Takse so
vračunane.

